

INDISCHE BUURTEN IN NEDERLAND

(DEEL 37)

BARNEVELD

Veel Nederlandse gemeenten hebben straatnamen die verwijzen naar Nederlands Oost- of West-Indië. Onder regie van initiatiefnemer Dick Rozing werken verschillende auteurs aan het boek *Onze Indische buurten*. Dit keer heeft Gerjan Crebolder de ontstaansgeschiedenis van de Molukse buurt in Barneveld beschreven.

Broedervolk

Al ruim 65 jaar wonen er mensen van Molukse komaf in Barneveld. In 1951 kwa-

men enkele honderden voormalige KNIL-militairen met hun gezinnen aan in het dorp. De warme ontvangst die zij kregen was niet in de laatste plaats te danken aan de toenmalige burgemeester van Barneveld, Carl Erich Eberhard Kuntze (1896-1976). Kuntze was vanaf 1923 in verschillende functies werkzaam geweest in Nederlands-Indië. In eerste instantie was hij in Soerabaja en Batavia adjunct-inspecteur bij de belastingdienst, later was hij werkzaam bij het algemeen secretariaat van het kabinet van de gouverneur-generaal en als referendaris in Buitenzorg. Vanaf 1935 tot de

- ① Barakken op woonoord De Biezen, 1951-1955. eigenaar: Frans Tomaso.
- ② Oom Chris Kaihatu en oom Alex Lopulalan (rechts) krijgen uit handen van burgemeester Labree de Rietveldpenning uitgereikt, 1 juli 1987. bron: Gerjan Crebolder.

Japane bezetting van Nederlands-Indië in maart 1942 was Kuntze burgemeester, eerst van Cirebon op Java en later van Medan op Sumatra. Kuntze sprak Maleis en dat was hij na zijn benoeming tot burgemeester van Barneveld per 1 januari 1947 zeker niet vergeten. Niet alleen burgemeester Kuntze toonde zich positief ten aanzien van de Molukkers, ook de

redactie van de *Barneveldse Krant* liet zien begrip te hebben voor hun vrijheidsstrijd. Dat blijkt bijvoorbeeld uit een commentaar in de krant van 7 oktober 1950, waarin hoofdredacteur Dick Rebel stelde dat de Ambonezen, op grond van de besluiten van de Ronde Tafel Conferentie van 1949, volledig het recht hadden om een eigen republiek uit te roepen.

Aankomst en integratie

Op 31 maart 1951 prijkte de kop 'Ambonezen naar Barneveld' in de *Barneveldse Krant*. In het artikel stond dat de woonoorden 'De Schaffelaar' aan de Stationsweg en 'De Biezen' aan de Lunterseweg, die op dat moment dienden als huisvesting voor gerepatrieerde gezinnen uit Indonesië, bestemd waren voor het onderbrengen van Ambonezen, die in april in ons land zouden aankomen. Deze twee landhuizen en de hierbij gebouwde barakken waren in de periode tussen december 1942 en september 1943 gebruikt om een groep Joodse Nederlanders onder te brengen, de zogeheten 'Barneveldgroep'. In de barakken bij De Schaffelaar woonden in 1952 257 Molukkers: negenenvertig gezinnen en zeven alleenstaanden. Deze barakken deden uiteindelijk dienst als woonoord tot 1955. In woonoord De Biezen woonden in 1952 134 Molukkers: zeventien gezinnen en vier alleenstaanden. Na de verbouwing van woonoord De Biezen, waar vijf nieuwe barakken en extra voorzieningen waren gebouwd, verhuisden de Molukse gezinnen van De Schaffelaar hierheen. De barakken bij De Schaffelaar werden vervolgens in gebruik genomen voor overige huisvesting en als leslokalen van de Stafschool Bescherming Bevolking (BB).

De Ambonezen maakten de reis naar Nederland met passagiersschepen zoals de *Roma*, de *New Australia* en de *Kota Inten*. De eerste 'nieuwe Barnevelders' arriveerden op 8 april 1951 in de haven van Rotterdam, de laatsten kwamen op 21 juni in ons land aan. Via het opvangkamp in Amersfoort werden ze per bus naar Bar-

neveld gebracht waar ze in een van de twee woonoorden werden ondergebracht. Alweer 70 jaar leven er nu al Nederlanders van Zuid-Molukse komaf te midden van de oorspronkelijke Barneveldse bevolking en maken nadrukkelijk deel uit van de gemeenschap. Die integratie verliep vrijwel geruisloos, ook door een aantal gemengde huwelijken dat sinds 1951 werd gesloten. De scholen, de hervormde Prinses Julianaschool voorop, gaven in de afgelopen decennia de leerplichtige Molukse kinderen onderwijs.

Burgemeester Labree

Na Kuntze duurde het tot 1 maart 1981 alvorens de gemeente Barneveld opnieuw een burgemeester met een 'Indische' achtergrond kreeg: Cor Labree. Ook hij had duidelijk een warme band met de Barneveldse Molukkers. Soms stond die verhouding wel onder druk, zoals bij de kraakactie van een aantal oudere Molukkers die de bouw van een nieuw wijkcentrum wilden afdwingen. Uiteindelijk stelde de Barneveldse gemeenteraad in de zomer van 1991 een bedrag van f 850.000,- beschikbaar waarmee het prachtige, door de Molukse architect Theo Thenu ontworpen gebouw *Batu Tjapeu* kon worden gebouwd.

Een Molukse wijk met Indische sferen

Labree's belangstelling voor het heden en verleden van de Molukse gemeenschap leidde er uiteindelijk toe dat hij hen toezegde dat, zodra de gelegenheid zich voor zou doen, een aantal straten in een nog te bouwen woonwijk naar Molukse eilanden zou worden vernoemd. Zelf maakte hij dat overigens niet meer mee. Pas bij een verdere invulling van het uitbreidingsplan De Burgt loste het college van B en W de toezegging van Labree in.

Het Gemeentearchief Barneveld en leden uit de Molukse gemeenschap (Sofie Abraham, Chris Kaihatu, August Nahumury, Thomas Suripatty en Frieda Tahamata) maakten een lijst met Molukse eilandnamen, die in aanmerking kwamen als

- ③ Een informatiebord met de nog te realiseren woonblokken van Eilanden-Oost, maart 2017. foto: Dick Rozing
- ④ De 'Indische' woonblokken aan Ternate, maart 2017. foto: Dick Rozing

straatnaam in de wijken Eilanden-West en Eilanden-Oost. Het betrof de eilanden in de Molukken waar de Molukse gemeenschap in Barneveld oorspronkelijk vandaan kwam. In Eilanden-West werden in 2004 de eilanden Ambon, Ceram en Nusa Laut vernoemd, in Eilanden-Oost in 2015 de eilanden Buru, Haruku, Saparua, Tanimbar en Ternate.

In 2017 ontstond, na het vertrek van garagebedrijf Boekhout Auto's, een nieuwe straat in de buurt. De in 2017 opgerichte straatnaamcommissie kon kiezen uit twee overgebleven straatnamen van de oorspronkelijke lijst: Batjan en Kei. De commissie vond Kei ongeschikt, omdat Nederlanders daarmee een andere associatie hebben. Op 20 februari 2019 benoemde het College van B en W Batjan als nieuwste straat.

Schippers Architecten BNA uit Den Haag kreeg van opdrachtgever bouwbedrijf R. van de Mheen de opdracht om 'in de sfeer van de Indische (!) straatnamen en het feit dat het een voormalige kolonie betreft' huizen te ontwerpen. 'Niet wetende dat de gekozen straatnamen Molukse eilanden betroffen', aldus architect Bart Tretmans van Schippers Architecten BNA. Zo heeft het architectenbureau in Eilanden-Oost een combinatie gevonden tussen de moderne woningbouw en de traditionele architectuur van de Sumatraanse volkeren Minangkabau (West) en Batak (Noord). De huizen hebben hellende topgevels, wat overigens niet kenmerkend is voor woningbouw op de Molukken.

UW BIJDRAGE IS GEWENST

U kunt een bijdrage aan het project leveren door uw verhaal te delen. Woont u in een Indische buurt of straat en heeft u er mooie, boeiende herinneringen aan, stuur dan uw reactie of foto's naar info@indischebuurten.nl. U kunt het initiatief financieel steunen en alvast het boek reserveren. Kijk op www.indischebuurten.nl of bezoek de Facebook-pagina *Indische buurten* voor actuele informatie.

DEEL
UW VERHAAL
OVER EEN
INDISCHE
BUURT OF
STRAAT